

УДК 378.05(477)

КЛАДЧЕНКО Марія, аспірант кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВНЗ УКРАЇНИ

Розкрито економічну сутність державного фінансового регулювання вищої освіти в Україні. Проаналізовано процеси формування й розподілу державного замовлення на підготовку фахівців вищими навчальними закладами (ВНЗ). Запропоновано модернізацію механізму фінансування державних ВНЗ, визначено пріоритетні напрями його удосконалення.

Ключові слова: вища освіта, державне фінансування, вищий навчальний заклад, виконавець державного замовлення, валовий внутрішній продукт.

Кладченко М. Государственное финансирование вузов Украины. Раскрыта экономическая сущность государственного финансового регулирования высшего образования в Украине. Проанализированы процессы формирования и распределения государственного заказа на подготовку специалистов высшими учебными заведениями (вуз). Предложена модернизация механизма финансирования государственных вузов, определены приоритетные направления его совершенствования.

Ключевые слова: высшее образование, государственное финансирование, высшее учебное заведение, исполнитель государственного заказа, валовой внутренний продукт.

Постановка проблеми. Державне фінансування ВНЗ як спосіб регулювання розвитку вищої освіти є цілком обумовленим, адже через замовлення на підготовку фахівців держава може забезпечити доступність вищої освіти, корегувати попит та пропозицію на ринку кваліфікованих трудових ресурсів. Ефективність державного фінансування багато в чому залежить від адекватності та узгодженості законодавчої бази, яка: визначає виконавців державного замовлення на підготовку кваліфікованих фахівців; окреслює сценарій фінансування вищої освіти за рахунок державного бюджету; регулює механізми формування й розподілу державного замовлення і, як наслідок, формує пропозицію трудового потенціалу на ринку трудових ресурсів та його якість. Для України бюджетне фінансування є пріоритетним, тому доцільним буде обґрунтування існуючих проблем у забезпеченні вищої освіти державними фінансами та пошук способів нівелювання їх впливу на розвиток ВНЗ та якість освітньої послуги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні тенденції розвитку державного фінансування вищої освіти та вплив економічного розвитку держави на ефективність фінансування ВНЗ досліджували: Т. Боголіб, В. Малишко, Л. Шевченко, Ю. Харчук [1–4] та ін. Проте теоретичні та методологічні дослідження у цій галузі не можна вважати завершеними, адже динаміка розвитку держави вносить постійні корективи у вже визначені процеси та тенденції, тому потребує постійного вивчення та виділення основних проблем для нейтралізації їх впливу на державне фінансування закладів вищої освіти.

Метою дослідження є визначення проблем у системі державного фінансування ВНЗ України та пошук шляхів їх вирішення.

Матеріали та методи. Інформаційна база дослідження ґрунтується на законодавчій базі України, що регулює розвиток вищої освіти, статистичних даних Державної служби статистики та Рахункової палати України, даних Міжнародного валютного фонду, Світового банку, ЮНЕСКО та результатах аналізу наукових праць з питань фінансування вищої освіти. Для визначення ефективності бюджетного фінансування ВНЗ застосовано методи аналізу, синтезу та системного підходу.

Результати дослідження. Функціонування та розвиток вищої освіти знаходяться у правовому полі держави. Обсяг державного фінансового забезпечення вищої освіти як засобу державного регулювання задоволення потреб суспільства у кваліфікованих фахівцях, згідно із Законом України "Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів", визначається кількістю бюджетних місць та орієнтовною середньою вартістю підготовки одного кваліфікованого фахівця, яка повинна розраховуватися відповідно до методики, затвердженої Кабінетом Міністрів України [5].

Розміщення державного замовлення на підготовку фахівців здійснюється державними замовниками на конкурсних засадах, виходячи з принципів добросовісної конкуренції та неупередженого оцінювання конкурсних пропозицій ВНЗ державної та комунальної форм власності – учасників конкурсу, що проводить державний замовник, у сфері управління якого вони перебувають [6]. ВНЗ, які пройшли конкурсний відбір та з якими укладено державний контракт на підготовку фахівців, є виконавцями державного замовлення.

Відповідно до ст. 72 п. 1 Закону України "Про вищу освіту" загальний обсяг державного замовлення встановлюється залежно від показників демографічної ситуації (чисельність населення) та базується на показниках кількості випускників загальноосвітніх навчальних закладів (шкіл), які у поточному році здобули повну загальну середню освіту [7]. В Україні з 2008/09 по 2015/16 н. р. кількість випускників

шкіл зменшилась майже вдвічі, що прогнозовано зумовило зменшення кількості студентів ВНЗ. Водночас, кількість студентів, що вступили до ВНЗ протягом останніх років, майже дорівнювала кількості випускників шкіл (у деяких роках, навіть, перевищувала), що є відображенням значного попиту на вищу освіту серед випускників поточного й минулих років [8].

Незважаючи на високий попит на вищу освіту, прогресуюче зменшення чисельності випускників шкіл загострило питання доцільності існування в Україні значної кількості ВНЗ III–IV рівня акредитації (353 заклади на початок 2008/09 н. р.) [8]. Проаналізувавши статистичні дані щодо кількості ВНЗ відносно загальної кількості населення в Україні та деяких європейських країнах, можна констатувати, що у 2014/15 н. р. в Україні функціонувало 197 ВНЗ III–IV рівня акредитації державної та комунальної форми власності, а саме один ВНЗ на 229.7 тис. осіб загального населення країни, тоді як в Європі цей показник становить: в Італії – 65 ВНЗ державної форми власності (один ВНЗ на 945.9 тис. осіб); Іспанії – 47 ВНЗ державної форми власності (один ВНЗ на 1 млн осіб); Франції – 78 ВНЗ державної форми власності (один ВНЗ на 848.7 тис. осіб); Чехії – 26 ВНЗ державної форми власності (один ВНЗ на 404.3 тис. осіб) [9].

Зазначені статистичні показники вказують на те, що існуюча на сьогодні в Україні кількість ВНЗ є доволі високою, а фінансування їх діяльності несе значне навантаження на державний бюджет, тому така їх кількість потребує скорочення, де одним із критеріїв функціонування ВНЗ може слугувати попит серед абітурієнтів на отримання освітньої послуги у даному університеті, академії тощо.

Проаналізувавши показники вступної кампанії 2016 р. щодо популярності серед абітурієнтів ВНЗ м. Києва, виокремлено два транспортних університети державної форми власності, підпорядкованих Міністерству освіти і науки: Державний економіко-технологічний університет транспорту (ДЕТУТ) та Національний транспортний університет (НТУ), на результатах вступної кампанії яких розглянуто питання відповідності попиту на отримання освітньої послуги до обсягу держзамовлення, а саме, обсяги держзамовлення на профільні та економічні спеціальності (й право для НТУ).

Для отримання ступеня бакалавра у ДЕТУТ державою виділено держзамовлення в обсязі 135 місць, серед яких 85 профільні й 50 економічні. При цьому, зараховано 104 студенти – порівну для профільних та економічних спеціальностей (по 52 студенти), що становить 77 % від загального обсягу державного замовлення для ДЕТУТ. У свою чергу, НТУ отримав 558 місць державного замовлення, серед яких профільних 400, економічні й право – 158, а зараховано до даного ВНЗ загалом 929 осіб, серед яких 478 на профільні спеціальності і 451 на економічні й право. Для НТУ, де економічні спеціальності й право у

частці державного замовлення становлять 28 % від профільних, а кількість зарахованих на економічні спеціальності й право відносно обсягу держзамовлення у 2.85 рази вище, такий обсяг виділених державних коштів можна вважати засобом сприяння розвитку навчального закладу. Проте для ДЕТУТ, де економічні спеціальності становлять 58.8 % від профільних, а кількість зарахованих відносно обсягу державного замовлення трохи більша одиниці (1.04), державне замовлення є способом збереження ВНЗ, коли у критичній ситуації головний розпорядник державного бюджету фінансує захищені бюджетні статті, головним чином частину заробітної плати і коштів для підтримки життєдіяльності ВНЗ, а також стипендії студентам [1, с. 48].

Якщо недобір студентів за обсягом держзамовлення у певному ВНЗ є разовим явищем, то це може бути зумовлено зміною кон'юнктури ринку, незадовільною рекламною кампанією тощо. Якщо ж недобір є тенденцією, то має місце нераціональний підхід до вибору виконавця державного замовлення, ігнорування показників ефективності ВНЗ, його рейтингу, рівня матеріально-технічної та наукової бази тощо.

Фінансове забезпечення ВНЗ, згідно із Законом України "Про вищу освіту", повинно розраховуватися, виходячи з показників середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці, але наразі саме розрахунок середньострокових прогнозів потреби у фахівцях є доволі необґрунтованим та непрозорим, адже розрахунки Мінекономрозвитку щодо кількості та критеріїв необхідності, за якими доведені середньострокові прогнози потреби у фахівцях, нечіткі [9].

Відсутність об'єктивного та реалістичного розрахунку середньострокового прогнозу потреби у фахівцях призводить до завищення обсягів держзамовлення на підготовку фахівців, попит на яких на ринку праці наразі значно впав, та надає можливість функціонувати непопулярним серед абітурієнтів закладам освіти за рахунок державних фінансів, що спричиняє значне навантаження на Державний бюджет України.

Існують також деякі протиріччя в законах України у визначенні обсягів держзамовлення. Так, відповідно до Закону України "Про вищу освіту" розмір бюджетних призначень на підготовку фахівців з вищою освітою встановлюються у Державному бюджеті України на відповідний рік [7]. Тобто фінансування ВНЗ відбувається відповідно до вже затвердженого обсягу державного замовлення. У той же час, згідно із Законом України "Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів", державні замовники після набуття чинності Закону про Державний бюджет України на відповідний рік подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну

політику у сфері державного замовлення, пропозиції до проекту державного замовлення на плановий рік із визначенням показників середньорічної чисельності, орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого фахівця, а також обсягів видатків, передбачених Державним бюджетом України на зазначені цілі, та відповідні обґрунтування щодо наданих пропозицій [5]. Отже, обсяг держзамовлення повинен визначатися з урахуванням обсягів державного фінансування та вартості підготовки одного фахівця. Тобто існує нормативна колізія в частині фінансування ВНЗ на умовах державного замовлення, а саме, обсяг держзамовлення не визначається, а вже закладено у державному бюджеті на відповідний рік [9].

Збереженню непопулярних серед абітурієнтів закладів освіти також сприяє недосконала система розподілу та перерозподілу прописаного у державному бюджеті обсягу коштів на фінансове забезпечення ВНЗ України. Відповідно до Бюджетного кодексу України головні розпорядники бюджетних коштів отримують бюджетні призначення шляхом їх затвердження у Законі про Державний бюджет України [10] за однією спільною для всіх ВНЗ бюджетною програмою та в межах своїх повноважень приймають рішення щодо розподілу та перерозподілу бюджетних коштів серед ВНЗ, які знаходяться у сфері їх повноважень. Це у свою чергу надає можливість головним розпорядникам штучно перерозподіляти державні кошти для підтримки окремих ВНЗ як бюджетної установи (незалежно від показників ефективності розвитку даного ВНЗ) [9].

Вирішенню питання раціонального підходу до визначення виконавця державного замовлення та забезпечення ефективного використання державних коштів може посприяти побудова системи рейтингових оцінювань ВНЗ, де одним з критеріїв буде популярність ВНЗ серед абітурієнтів, що надасть можливість більш обґрунтовано підходити до вибору виконавця та відповідно до рейтингу формувати обсяг держзамовлення для даного навчального закладу.

Визначальним фактором при формуванні держзамовлення є наявний у держави обсяг асигнувань, які вона може вкласти у розвиток вищої освіти, розмір яких залежить від рівня ефективності розвитку економіки країни. Основним показником результативності національної економіки є валовий внутрішній продукт (ВВП), розмір якого залежить від обсягу виробництва та рівня цін у державі. Зважаючи на схильність ціни до постійних змін, для проведення коректного аналізу впливу ВВП на обсяги державного фінансового забезпечення вищої освіти проаналізуємо динаміку ВВП як у поточних цінах (номінальний ВВП), так і у постійній ціні (реальний ВВП) та зміну ВВП у млн дол. США відносно минулого року (*рис. 1*).

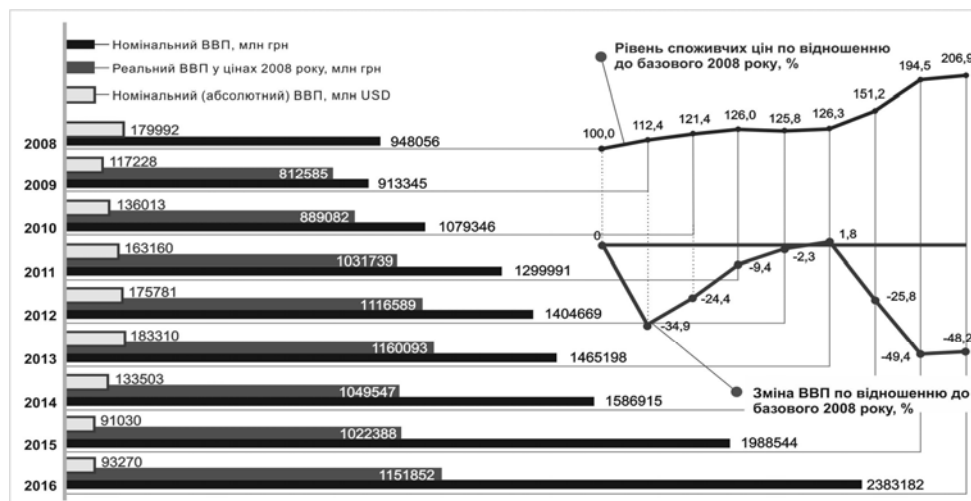

Рис. 1. Динаміка ВВП України (2008–2016 рр.)

Джерело: розроблено автором на основі даних Світового банку та Державної служби статистики України [11–13].

Відповідно до наведених у *рис. 1* даних, при постійному прогресуючому зростанні номінального ВВП протягом усього досліджуваного періоду (зріс більш ніж на 150 % порівняно з базовим 2008 р.) рівень реального ВВП зріс незначно (дещо більше 21.5 % за весь період). Це вказує на те, що зростання ВВП в Україні відбулося не за рахунок реального зростання виробництва, а завдяки значному збільшенню цін. Якщо зробити прив'язку номінального ВВП до дол. США (абсолютне значення ВВП), то ситуація виглядає ще гірше, адже рівень ВВП у дол. США у 2016 р. становив лише 51.8 % від ВВП у дол. США у 2008 р. Загалом обсяг абсолютного ВВП є визначальним показником, що використовується для оцінки рівня розвитку національної економіки та визначення її конкурентоспроможності на глобальному світовому ринку.

У світовій практиці для порівняння країн за рівнем економічного розвитку використовують ВВП за паритетом купівельної спроможності (ВВП за ПКС). На *рис. 2* наведено показники динаміки ВВП за ПКС (2008–2016 рр.) України та деяких європейських держав за даними Міжнародного валютного фонду [14].

Дані діаграми свідчать, що рівень ВВП за ПКС України, *по-перше*, найнижчий серед представлених країн, *по-друге*, він на порядок менший ВВП за ПКС країн, що досліджувалися, *по-третє*, на відміну від інших країн, у яких обсяг цього показника протягом досліджуваного періоду зріс (Німеччина +21.5 %, Франція +17.9 %, Італія +5.5 %, Польща +42.7 %), лише в Україні спостерігається зменшення обсягу ВВП за ПКС (-12.9 %). Це вказує на глибоку кризу у фінансовій сфері України, що призводить до погіршення ситуації щодо наповнення державного бюджету та скорочення обсягу асигнувань, які держава може вкласти у розвиток вищої освіти.

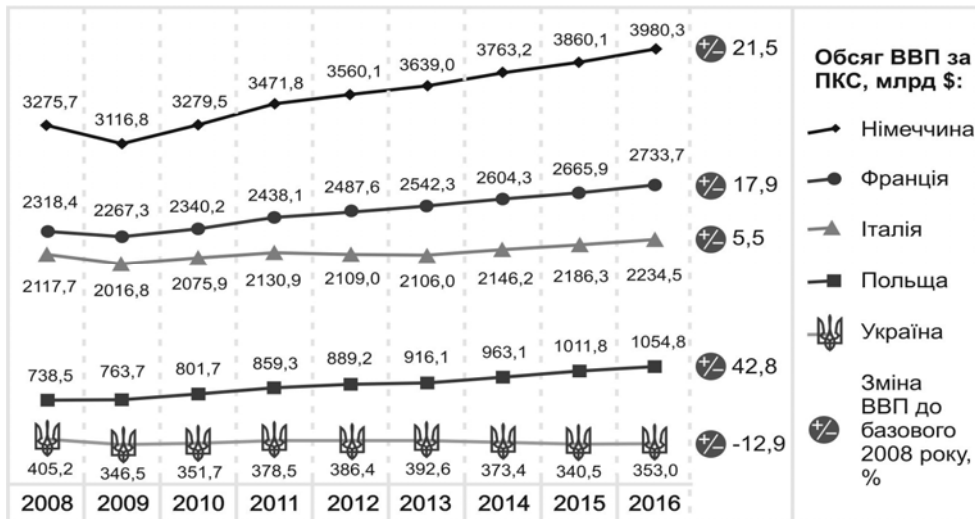

Рис. 2. Динаміка обсягу ВВП за ПКС України та деяких європейських країн (2008–2016 рр.), млрд дол. США

Джерело: розроблено автором на основі даних [14].

Тому, хоча видатки на вищу освіту в Україні порівняно з іншими країнами, що досліджувалися, становлять значну частку загальних видатків державного бюджету на освіту (рис. 3), а частка видатків відносно ВВП має найбільше значення, реальний обсяг державних витрат на вищу освіту в Україні найнижчий серед зазначених країн, передумовою чого є низький рівень ВВП.

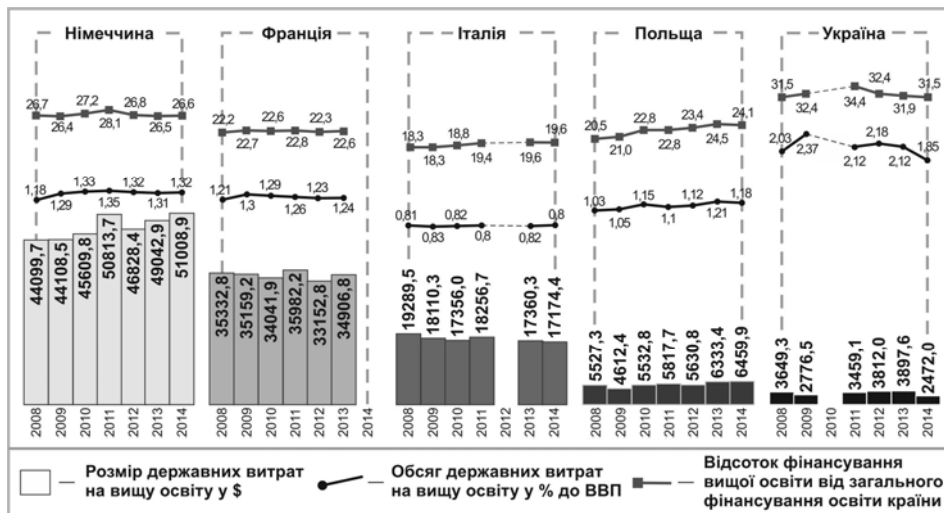

Рис. 3. Динаміка обсягу видатків на вищу освіту, їх частки у структурі загальних видатків державного бюджету на освіту та ВВП України й деяких європейських країн, 2008–2014 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних ЮНЕСКО [15–17].

Також, якщо загалом обсяг державних видатків в Україні за 2008–2016 рр. значно зріс і у 2016 р. становив 230.7 % відносно базового 2008 р., то обсяг видатків на вищу освіту за цінами 2008 р. збільшився лише на 9.4 % [8].

Від обсягу видатків значною мірою залежить і якість освітньої послуги, а залучення до підготовки здобувачів вищої освіти провідних фахівців і науковців є запорукою формування високоякісного трудового потенціалу. Утримання ВНЗ професорсько-викладацького складу відповідного рівня та залучення провідних фахівців потребує мотиваційного фінансового оцінювання їх праці (достойної заробітної плати), що, у свою чергу, вимагає державної підтримки у сфері фінансування ВНЗ, здатних надати якісну освітню послугу, адже збільшення у штатному розписі кількості академіків, професорів для формування високоякісної освітньої послуги призводить до зростання рівня витрат на підготовку одного студента при формуванні держзамовлення.

Динаміка середньої вартості навчання одного студента в Україні та деяких європейських країнах (рис. 4) свідчить, що розвинені європейські держави вкладають значні фінансові ресурси на підготовку національного трудового потенціалу (Німеччина – 17 515.6 дол. США (2014 р.), Франція – 14 924.9 дол. США (2013 р.), забезпечуючи собі, таким чином, високу конкурентоспроможність на ринку трудових ресурсів та прогресуючий економічний розвиток (див. рис. 3). Італія, при середніх показниках вартості навчання одного фахівця, має і середні серед досліджуваних країн показники економічного зростання.

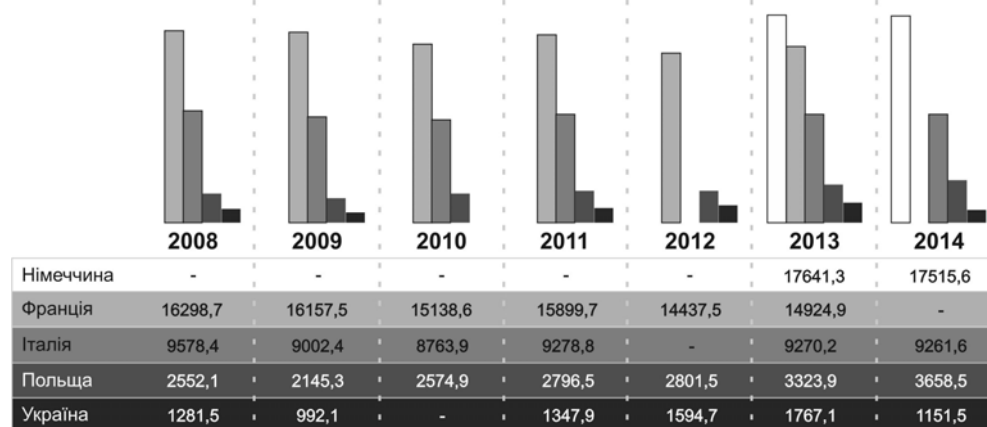

Рис. 4. Динаміка вартості навчання одного студента в Україні та деяких європейських країнах (2008–2014 рр.), дол. США

Джерело: розроблено автором на основі даних ЮНЕСКО [18].

Польща, хоча і має невисоку вартість підготовки одного фахівця, зберігає стійку тенденцію до її зростання, отримуючи, як результат, позитивні зміни в економічному розвитку держави (зростання ВВП у 2014 р. відносно 2008 р. на 30.4 %).

В Україні найнижча серед досліджуваних країн середня вартість підготовки одного здобувача вищої освіти, яка при зростанні протягом 2009–2013 рр. на 78 %, у 2014 р. зменшилася відносно 2013 р. на 34.9 % і становила 62.4 тис. грн (за весь термін навчання) при курсі дол. США на початок 2014 р. 8.24 грн за дол. США. На 2015/16 н. р. середня вартість підготовки одного студента становила 76.6 тис. грн (за весь термін навчання) при курсі дол. США на початок 2015 р. 16.35 грн за дол. США [9; 19]. Елементарні підрахунки вказують на те, що при зростанні курсу дол. США на 95 %, середня вартість підготовки одного фахівця зросла лише на 23 %. Така тенденція до зменшення середньої вартості підготовки трудового потенціалу України, зумовлена кризовими явищами в економіці, провокує, у свою чергу, зниження якості освітньої послуги через відтік найкращих та найамбітніших науковців до інших сфер діяльності або за кордон. Недостатній рівень підготовки трудових ресурсів призводить до знецінення трудового потенціалу України та, як наслідок, подальшого спаду в економічному розвитку.

Висновки. Серед проблем, які існують у сфері державного фінансування вищої освіти, можна виокремити ті, які потребують нагального вирішення: *по-перше*, недосконалість законодавчої бази, що вимагає подальшого удосконалення процесів формування та розміщення держзамовлення на підготовку фахівців ВНЗ; *по-друге*, нераціональний розподіл асигнувань головними розпорядниками бюджетних коштів між виконавцями державного замовлення, що надає можливість непопулярним серед абітурієнтів ВНЗ паразитувати за рахунок держави; *по-третє*, низька вартість підготовки одного студента, і, як наслідок, недостатній рівень фінансування ВНЗ, який унеможливує покращання якості освітньої послуги завдяки залученню до навчального процесу висококваліфікованого професорсько-викладацького складу.

Таким чином, якщо питання удосконалення законодавчої бази, що перебуває у площині державного регулювання розвитку вищої освіти, залежить лише від волі державотворців, то проблема зростання обсягів державного фінансування закладів вищої освіти, яка наразі нівелюється кризовими явищами в економіці України, потребує ретельного підходу до визначення виконавців державного замовлення на підготовку кваліфікованих фахівців з урахуванням показників ефективності їх діяльності й якості освітніх послуг, а також корегування обсягів держзамовлення згідно з попитом на відповідних фахівців на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боголіб Т. М., Малишко В. В. Економіка вищої школи. Київ : Корпорація, 2015.
URL : <http://ephshair.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/8989898989/1207/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

2. Малишко В. В. Фінансування вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи. Молодий вчений. 2016. № 2. С. 64–67. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_2_18.
3. Шевченко Л. С. Фінансування вищої освіти: диверсифікація джерел. Теорія і практика правознавства. 2013. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_44.
4. Левицька С., Харчук Ю. Фінансування діяльності вітчизняних державних вищих навчальних закладів в умовах сталого національного розвитку. Нова педагогічна думка. 2013. № 1.1. С. 7. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_3.
5. Закон України "Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів" від 20.11.2012 № 5499-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5499-17>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів" від 15.04.2013 № 306. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/306-2013-%D0%BF>.
7. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України : Стат. бюл. Держ. служби статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm.
9. Звіт про результати аналізу формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. Київ, 2015. URL : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746176/ZVIT_20150811_No_1_5.pdf.
10. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
11. Індекси споживчих цін у 1992–2016 рр. : Держ. служба статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/ct/cn_rik/isc/isc_u/isc_gr_u.htm.
12. World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files, GDP (current LCU). URL : http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CN?end=2016&locations=UA&name_desc=true&start=2008&view=chart.
13. World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files, GDP (current US\$). URL : http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2016&locations=UA&name_desc=true&start=2008&view=chart.
14. The International Monetary Fund, Gross domestic product based on purchasing-power-parity (PPP) valuation of country GDP. URL : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=36&pr.y=10&sy=2008&ey=2016&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=964%2C132%2C134%2C136%2C926&s=PPPGDP&grp=0&a>.
15. The UNESCO Institute for Statistics, Government expenditure on education in US\$ between 2008 and 2016, Tertiary education. URL : http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-abs_value-gov_exp_us.
16. The UNESCO Institute for Statistics, Expenditure by level of education as % of total government expenditure on education between 2008 and 2016, Tertiary education. URL : <http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-total-level>.

17. The UNESCO Institute for Statistics, Expenditure on education as % of GDP (from government sources) between 2008 and 2016, Tertiary education. URL : http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-total-gdp_total.
18. The UNESCO Institute for Statistics, Initial government funding per student between 2008 and 2016, Tertiary education. URL : <http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-unit-gov>.
19. Аpxів готівкового кyпцy USD. URL : <http://charts.finance.ua/ua/currency/cash/-/0/USD>.

Стаття надійшла до редакції 09.08.2017.

Kladchenko M. State financing of high schools of Ukraine.

Background. By ordering specialists training, the state can provide access to higher education and adjust the supply and demand in the market of skilled labor. For Ukraine, budget financing has a priority, therefore, it is expedient to justify existing problems in providing higher education with public finances and to find ways to level their influence on the development of higher educational institutions and the quality of educational services.

The analysis of recent researches and publications has shown that theoretical and methodological research in this field can not be considered complete, because the dynamics of the state make constant adjustments to already established processes and trends, and therefore requires constant study.

The **aim** of the article is to identify problems in the system of state financing of higher educational institutions of Ukraine and to find ways to eliminate them.

Materials and methods. In the course of the research, methods of comparative analysis, synthesis and system approach were used in the analysis of the efficiency of budget financing of universities. The information base of the study is based on the legislative base of Ukraine that regulates the development of higher education, statistics of domestic and foreign institutions and organizations, analysis of scientific papers on financing of higher education.

Results. The peculiarities of the legislative base regulating the state financing of universities, the effectiveness and coherence of which determine the mechanism and the executors of the state order for the training of qualified specialists have been explored and disclosed; it outlines the scenario of financing higher education at the expense of the state budget; regulates the mechanisms for the formation and distribution of public procurement and, as a consequence, forms the supply of labor potential in the labor market and its quality.

Conclusion. Among the problematic issues that exist in the field of public financing of higher education, one can distinguish those that require the fastest solution, namely: the imperfection of the legislative framework, which requires further improvement of the processes of formation and placement of state orders for the training of specialists in higher education institutions; secondly, the irrational distribution of allocations by the main spending units among government contractors, which makes it possible for non-popular students to parant at the expense of the state; thirdly, the low cost of training of one student, and, consequently, the insufficient level of funding for the university, which makes it impossible to improve the quality of educational services.

Keywords: higher education, state financing, higher educational institution, executor of state order, gross domestic product.

REFERENCES

1. Bogolib T. M., Malyshko V. V. *Ekonomika vyshhoi' shkoly*. Kyi'v : Korporacija, 2015. URL : <http://ephseir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/8989898989/1207/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

2. *Malyshko V. V.* Finansuvannja vyshhoi' osvity v Ukraini: problemy ta perspektyvy. *Molodyj vchenyj.* 2016. № 2. S. 64–67. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_2_18.
3. *Shevchenko L. S.* Finansuvannja vyshhoi' osvity: dyversyfikacija dzherel. *Teorija i praktyka pravoznavstva.* 2013. Vyp. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_44.
4. *Levycka S., Harchuk Ju.* Finansuvannja dijalnosti vitchyznjanyh derzhavnyh vyshhyh navchal'nyh zakladiv v umovah stalogo nacional'nogo rozvytku. *Nova pedagogichna dumka.* 2013. № 1.1. S. 7. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_3.
5. *Zakon Ukrainy "Pro formuvannja ta rozmishhennja derzhavnogo zamovlennja na pidgotovku fahivciv, naukovykh, naukovo-pedagogichnyh ta robitnychyh kadriv, pidvyshhennja kvalifikacii' ta perepidgotovku kadriv"* vid 20.11.2012 № 5499-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5499-17>.
6. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennja Porjadku formuvannja derzhavnogo zamovlennja na pidgotovku fahivciv, naukovykh, naukovo-pedagogichnyh ta robitnychyh kadriv, pidvyshhennja kvalifikacii' ta perepidgotovku kadriv"* vid 15.04.2013 № 306. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/306-2013-%D0%BF>.
7. *Zakon Ukrainy "Pro vyshhu osvitu"* vid 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. *Osnovni pokaznyky dijalnosti vyshhyh navchal'nyh zakladiv Ukrainy* : Stat. bjul. Derzh. sluzhby statystyky Ukrainy. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm.
9. *Zvit pro rezultaty analizu formuvannja, rozmishhennja i vykonannja derzhavnogo zamovlennja na pidgotovku fahivciv z vyshhoju osvitou.* Kyi'v, 2015. URL : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746176/ZVIT_20150811_No_1_5.pdf.
10. *Bjudzhetnyj kodeks Ukrainy* vid 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
11. *Indeksy spozhyvchyh cin u 1992–2016 rr.* : Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/ct/cn_rik/isc/isc_u/isc_gr_u.htm.
12. *World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files, GDP (current LCU).* URL : http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CN?end=2016&locations=UA&name_desc=true&start=2008&view=chart.
13. *World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files, GDP (current US\$).* URL : http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2016&locations=UA&name_desc=true&start=2008&view=chart.
14. *The International Monetary Fund, Gross domestic product based on purchasing-power-parity (PPP) valuation of country GDP.* URL : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=36&pr.y=10&sy=2008&ey=2016&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=964%2C132%2C134%2C136%2C926&s=PPPGDP&grp=0&a>.
15. *The UNESCO Institute for Statistics, Government expenditure on education in US\$ between 2008 and 2016, Tertiary education.* URL : http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-abs_value-gov_exp_us.
16. *The UNESCO Institute for Statistics, Expenditure by level of education as % of total government expenditure on education between 2008 and 2016, Tertiary education.* URL : <http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-total-level>.
17. *The UNESCO Institute for Statistics, Expenditure on education as % of GDP (from government sources) between 2008 and 2016, Tertiary education.* URL : http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-total-gdp_total.
18. *The UNESCO Institute for Statistics, Initial government funding per student between 2008 and 2016, Tertiary education.* URL : <http://uis.unesco.org/indicator/edu-fin-unit-gov>.
19. *Arhiv gotivkovogo kursu USD.* URL : <http://charts.finance.ua/ua/currency/cash-/0/USD>.